

Državni svetnik
Dr. Zoran Božič

Ljubljana, 3.10. 2016

Gospod
Mitja Bervar, mag. manag.
Predsednik
Državnega sveta Republike Slovenije

DRŽAVNI SVET REPUBLIKE SLOVENIJE

Prejeto:	03-10-2016
Šifra:	201-01/16-14/1
Povezava:	020-04/16-33
EPA:	EU:
Sign. zra:	
Kratice:	

Na podlagi 68. člena Poslovnika Državnega sveta (Ur. l. RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14 in 26/15) vlagam:

- **Pobudo za sprejem zahteve za začetek postopka za oceno ustavnosti 69., drugega in tretjega odstavka 74., štirinajstega odstavka 77., 82. in 86. člena Zakona o varstvu okolja (Uradni list RS, št. 39/06 – uradno prečiščeno besedilo, 49/06 – ZMetD, 66/06 – odl. US, 33/07 – ZPNačrt, 57/08 – ZFO-1A, 70/08, 108/09, 108/09 – ZPNačrt-A, 48/12, 57/12, 92/13, 56/15, 102/15 in 30/16),**

Dr. Zoran Božič, l.r.

Priloga:

- Predlog zahteve za oceno ustavnosti

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Številka:
Ljubljana,

USTAVNO SODIŠČE
REPUBLIKE SLOVENIJE
Beethovnova 4
1000 LJUBLJANA

Državni svet Republike Slovenije je na XX seji XX na podlagi tretje alineje prvega odstavka 23.a člena Zakona o Ustavnem sodišču (Uradni list RS, št. 64/07 – uradno prečiščeno besedilo in 109/12) sprejel

ZAHTEVO

- za začetek postopka za oceno ustavnosti 69., drugega in tretjega odstavka 74., štirinajstega odstavka 77., 82. in 86. člena Zakona o varstvu okolja (Uradni list RS, št. 39/06 – uradno prečiščeno besedilo, 49/06 – ZMetD, 66/06 – odl. US, 33/07 – ZPNačrt, 57/08 – ZFO-1A, 70/08, 108/09, 108/09 – ZPNačrt-A, 48/12, 57/12, 92/13, 56/15, 102/15 in 30/16),
- za začasno zadržanje izvrševanja 69., drugega in tretjega odstavka 74., štirinajstega odstavka 77., 82. in 86. člena Zakona o varstvu okolja (Uradni list RS, št. 39/06 – uradno prečiščeno besedilo, 49/06 – ZMetD, 66/06 – odl. US, 33/07 – ZPNačrt, 57/08 – ZFO-1A, 70/08, 108/09, 108/09 – ZPNačrt-A, 48/12, 57/12, 92/13, 56/15, 102/15 in 30/16),
- za prednostno obravnavo.

Obrazložitev

1. Okoljevarstveno dovoljenje – obratovalno dovoljenje varstva okolja je upravni akt, ki je bil uveden v slovenski pravni red s sprejemom Zakona o varstvu okolja leta 2004. Izdaja okoljevarstvenega dovoljenja je eden izmed načinov, s katerim je želel zakonodajalec zagotoviti varovanje okolja, ko država v postopku njegove izdaje preverja, ali so izpolnjene vse okoljevarstvene zahteve za obratovanje določene naprave. Zaradi zagotavljanja rednega preverjanja izpolnjevanja okoljevarstvenih zahtev upravljavcev naprav ali obratov pa je bila veljavnost okoljevarstvenega

dovoljenja omejena. Prvotno je bila veljavnost okoljevarstvenega dovoljenja za obrate in druge naprave, ki niso določene s predpisom iz četrtega odstavka 68. člena ZVO-1, določena za 5 let, z novelo ZVO-1E pa je bila leta 2012 veljavnost omenjenih okoljevarstvenih dovoljenj podaljšana na 10 let. S sprejemom novele ZVO-1I 2016 je bila časovna omejitev veljavnosti okoljevarstvenih dovoljenj dokončno odpravljena, pri čemer je zakonodajalec kot razlog za odpravo časovne veljavnosti okoljevarstvenih dovoljenj navedel predvsem odpravo administrativnih bremen za ministrstvo pri izdaji okoljevarstvenega dovoljenja in zmanjševanje administrativnih ovir za upravljavce naprav ali obrata oziroma izvajalca dejavnosti. Pred sprejemom novele ZVO-1I je veljalo, da okoljevarstveno dovoljenje preneha s pretekom časa, za katerega je bilo podeljeno, z odvzemom ali s prenehanjem naprave ali upravljavca, kar je pomenilo, da je bilo po izteku omenjenega dovoljenja treba izvesti nov postopek, pri katerem je ministrstvo v postopku podeljevanja okoljevarstvenega dovoljenja znova preverjalo izpolnjevanje vseh predpisanih pogojev o podelitvi okoljevarstvenega dovoljenja. Z odpravo časovne omejenosti okoljevarstvenega dovoljenja je zakonodajalec odpravil institut cikličnega pregleda izpolnjevanja pogojev, določenih v okoljevarstvenem dovoljenju, in s tem posegel v pravico do zdravega življenjskega okolja (72. člen Ustave), varstvo kmetijskih zemljišč (71. člen Ustave) in varovanje naravne in kulturne dediščine (73. člen Ustave).

2. V postopku izdaje okoljevarstvenega dovoljenja je na podlagi veljavne zakonodaje javnosti zagotovljen vpogled v vlogo za pridobitev okoljevarstvenega dovoljenja, pripadajoče Zaključke o najboljših razpoložljivih tehnologijah (v nadaljevanju: zaključki BAT) in osnutek odločitve o okoljevarstvenem dovoljenju. Ministrstvo mora pri sprejemu odločitve o okoljevarstvenem dovoljenju upoštevati mnenje oziroma stališča javnosti. Splošna javnost ima namreč pravico sodelovati v postopkih izdajanja soglasij in dovoljenj le z dajanjem mnenj in pripomb, medtem ko ima zainteresirana javnost pravico do sodelovanja tudi v upravnih in sodnih postopkih kot stranski udeleženec. Sodelovanje javnosti pomeni pravico do vpogleda v vlogo za pridobitev okoljevarstvenega dovoljenja in osnutka odločbe o okoljevarstvenem dovoljenju ter možnost izražanja mnenja ali pripomb. Pomembno je predvsem dejstvo, da mora biti v javnem naznanilu navedeno območje iz elaborata, na katerem je mogoče pričakovati vpliv naprave na zdravje ljudi in njihovo premoženje. Javno naznanilo mora vsebovati vabilo vsem, ki na tem območju stalno prebivajo, so lastniki ali posestniki nepremičnine in menijo, da se obratovanje naprave tiče njihovega pravnega interesa, da ta interes lahko izrazijo oziroma ga zavarujejo in sodelujejo v postopku izdaje okoljevarstvenega dovoljenja kot stranski udeleženci. Agencija mora pri odločitvi upoštevati mnenje in pripombe javnosti, ki jih je dala v času javne obravnave nameravanega posega v okolje. Na izrečene pripombe sicer ni pravno vezana in ni dolžna upoštevati mnenja javnosti, vendar mora te na primeren način vključiti v svojo odločitev. Do upoštevanja mnenj in pripomb javnosti se mora opredeliti, saj je to obrazloženo mnenje podlaga za vložitev pravnih sredstev stranskih udeležencev.¹ S sprejemom novele ZVO-1I je zaradi časovne neomejenosti izdanega okoljevarstvenega dovoljenja nadzor javnosti v okoljevarstvenih postopkih močno okrnjen, kar povzroča kršitev svobode izražanja posameznikov (39. člen Ustave).

---

¹ Komentar Zakona o varstvu okolja, 2010, str. 64;

3. Pred uveljavitvijo novele ZVO-11 je 74. člen ZVO-1 v drugem in tretjem odstavku vseboval časovno omejitev veljavnosti okoljevarstvenega dovoljenja, ki je izhajala iz Direktive Evropskega parlamenta in sveta 2008/1/ES, ki je določala, da je treba omenjeno dovoljenje v rednih časovnih presledkih pregledati. Zakonodajalec je veljavnost okoljevarstvenega dovoljenja za naprave, ki lahko povzročijo onesnaževanje večjega obsega, omejil na 10 let, pri čemer naj bi ta doba ustrezala moralni amortizaciji tehnologij. Omenjena ureditev je vzpostavila reden – ciklični nadzor nad napravami, ki lahko povzročijo onesnaževanje večjega obsega, pri čemer je ministrstvo po preteku desetletnega obdobja znova presoјalo, ali v danem trenutku naprava izpolnjuje vse pogoje, določene v nacionalni zakonodaji. Omenjena ureditev je omogočala tudi redno sodelovanje javnosti v postopkih izdaje okoljevarstvenih dovoljenj, pri čemer je ta lahko podajala svoje pripombe v postopku. Okoljevarstveno dovoljenje zaradi zagotavljanja visoke stopnje varstva okolja vsebuje ukrepe in pogoje okoljevarstvenih zahtev, ki so predpisani za obratovanje naprave. Eden izmed ključnih pogojev je tudi določanje vrednosti emisij za naprave, ki lahko povzročijo onesnaževanje večjega obsega. Pred uveljavitvijo novele ZVO-11 so se vrednosti emisij določale na podlagi nacionalne zakonodaje in subsidiarno na podlagi zaključkov BAT. Z novelo ZVO-11 je v 74. členu dejansko odpravljena časovna omejitev veljavnosti okoljevarstvenega dovoljenja, s čimer se uvaja podelitev okoljevarstvenega dovoljenja za nedoločen čas. Posledica omenjene spremembe je poleg odprave preverjanja okoljevarstvenih zahtev v rednih časovnih presledkih tudi omejitev dostopa javnosti do podatkov o izpolnjevanju okoljskih standardov naprav, ki lahko povzročijo onesnaževanje večjega obsega. Razlogi za odpravo časovne omejitve veljavnosti okoljevarstvenega dovoljenja so povezani z veljavnimi rešitvami in z ZVO-11 spremenjenimi in dopolnjenimi rešitvami, ki določajo primere, ko je okoljevarstveno dovoljenje treba spremeniti bodisi zaradi namere upravljavca naprave ali obrata ali izvajalca dejavnosti bodisi po uradni dolžnosti ter zaradi odprave administrativnih ovir za upravljavce omenjenih naprav. S sprejemom novele ZVO-11 je določeno, da se lahko mejne vrednosti emisij določijo tako na podlagi nacionalne zakonodaje kot zaključkov BAT, pri čemer se dosežena raven varstva okolja ne sme poslabšati. Pri tem se upoštevajo tudi tehnične značilnosti naprave in možnosti prehajanja emisij iz enega okolja v drugega, pri čemer ni zahtevana uporaba določne tehnike ali tehnologije.

4. Okoljevarstveno dovoljenje se podeljuje upravljavcu naprav, ko so izpolnjeni vsi pogoji in splošne zahteve za obratovanje naprave predpisanih okoljevarstvenih zahtev. Pred uveljavitvijo novele ZVO-11 je 69. člen ZVO-1 vseboval dolžnost upravljavca naprave, ki lahko povzroči onesnaževanje večjega obsega, zahtevati podaljšanje okoljevarstvenega dovoljenja najkasneje šest mesecev pred iztekom njegove veljavnosti. V primeru, ko je upravljavec pravočasno vložil zahtevo za podaljšanje veljavnosti okoljevarstvenega dovoljenja, se je to štelo za veljavno, dokler odločba o podaljšanju veljavnosti okoljevarstvenega dovoljenja ni postala pravnomočna. S spremembo dikcije 69. člena je zaradi odprave časovne veljavnosti okoljevarstvenega dovoljenja odpravljena dolžnost upravljavca podati zahtevo za podaljšanje veljavnosti okoljevarstvenega dovoljenja. Posledično je odpravljena tudi določba o veljavnosti okoljevarstvenega dovoljenja do izdaje odločbe o podaljšanju veljavnosti okoljevarstvenega dovoljenja, če je vloga za izdajo okoljevarstvenega dovoljenja vložena pravočasno. Odprava dolžnosti upravljavca glede zahteve za podaljšanje veljavnosti okoljevarstvenega dovoljenja resda razbremeni upravljavce naprav, ki lahko povzročijo onesnaževanje večjega obsega, vendar

sočasno odpravlja tudi redni nadzor nad izpolnjevanjem okoljevarstvenih zahtev upravljavcev teh naprav, kar lahko ob pomanjkljivem nadzoru povzroči bistveno poslabšanje okoljskih standardov.

5. Upravljavec drugih naprav in dejavnosti je pred sprejemom novele ZVO-1I prav tako moral zaradi časovne omejenosti okoljevarstvenega dovoljenja zahtevati njegovo podaljšanje najkasneje 3 mesece pred iztekom njegove veljavnosti. V tem primeru se je v postopku podaljšanja veljavnosti okoljevarstvenega dovoljenja preverjalo, ali druge naprave in dejavnosti izpolnjujejo pogoje za podelitev okoljevarstvenega dovoljenja. S sprejemom novele ZVO-1I je ravno zaradi odprave 10-letne veljavnosti okoljevarstvenega dovoljenja odpravljena dolžnost zahtevati podaljšanje tega s strani upravljavca drugih naprav in dejavnosti.

6. ZVO-1 v 86. členu določa, da mora upravljavec obrata pred izvedbo sprememb, za katere je treba spremeniti okoljevarstveno dovoljenje, pridobiti pravnomočno okoljevarstveno dovoljenje ali pravnomočno odločbo o njegovi spremembi. Zaradi ukinitve časovne veljavnosti okoljevarstvenega dovoljenja je s spremembo 86. člena ukinjena tudi dolžnost upravljavca glede vložitve vloge za podaljšanje okoljevarstvenega dovoljenja za obrate.

7. Upravljavec naprave mora vsako nameravano spremembo v obratovanju naprave, ki je povezana z delovanjem ali razširitvijo naprave in lahko vpliva na okolje, ali spremembo glede upravljavca pisno prijaviti ministrstvu. S sprejemom novele ZVO-1I je v 77. členu dodana nova določba, ki omogoča, da lahko ministrstvo izjemoma določi manj stroge mejne vrednosti emisij, kot jih določajo zaključki o BAT, če s tem ni povzročeno znatno onesnaževanje in se ohranja visoka raven varstva okolja kot celote. Pri tem mora biti iz ocene upravljavca razvidno, da bi doseganje ravni emisij, povezanih z najboljšimi razpoložljivimi tehnikami, kot so opisane v zaključkih o BAT, povzročilo nesorazmerno višje stroške v primerjavi s koristmi za okolje, zaradi geografskega položaja ali lokalnih okoljskih pogojev naprave ali njenih tehničnih značilnosti. Dikcija 77. člena ZVO-1 tako dejansko uvaja izjemo, ko bodo lahko določene manj stroge mejne vrednosti emisij za naprave, ki lahko povzročijo onesnaževanje večjega obsega, pri čemer omenjeni člen ne vsebuje natančnejših pogojev, na podlagi katerih bi lahko omenjeno izjemo uporabili v praksi. Z uporabo nedoločnih pravnih pojmov kot sta »znatno onesnaževanje« in »visoka raven varstva okolja kot celote« zakonodajalec v omenjenem členu podeljuje upravnim organom široko polje proste presoje pri uporabi omenjene izjeme, kar lahko privede do izredno široke razlage omenjene izjeme v praksi. Omenjena pojma sta namreč tudi nemerljiva in je njuna vsebina odvisna od razlage pristojnih organov v konkretnih primerih.

8. Omenjeno izjemo sicer predvideva tudi 15. člen Direktive 2010/75/EU, ki določa, da lahko pristojni organ v posebnih primerih določi manj stroge vrednosti mejnih emisij, če se izkaže, da bi doseganje ravni emisij, povezanih z najboljšimi razpoložljivimi tehnologijami, kot so navedene v zaključkih o BAT, povzročile nesorazmerno višje stroške v primerjavi s koristmi za okolje zaradi geografskega položaja ali lokalnih okoljskih pogojev ali tehničnih značilnosti zadevnega obrata. Iz same jezikovne razlage je razvidno, da je dikcija omenjenega člena dispozitivne narave, kar pomeni, da države članice niso zavezane k njenem prenosu, v primeru, ko se za tega odločijo, pa morajo te zagotoviti tudi, da so vsi pogoji za derogacijo od

splošnega določanja vrednosti mejnih emisij ustrezno prenesene in implementirane v nacionalni pravni red.

I. OČITANE KRŠITVE USTAVE REPUBLIKE SLOVENIJE (v nadaljevanju: Ustava)²

Vlagatelj poziva Ustavno sodišče, da podrobneje preuči kršitev naslednjih ustavnih določb:

- poseg v svobodo izražanja (39. člen Ustave);
- poseg v pravico do varstva kmetijskih zemljišč (71. člen Ustave);
- poseg v pravico do zdravega življenjskega okolja (72. člen Ustave);
- poseg v pravico do varstva naravne in kulturne dediščine (73. člen Ustave);
- poseg v podjetniško svobodo (74. člen Ustave).

i. Svoboda izražanja (39. člen)

9. Svoboda izražanja v splošnem je opredeljena v 39. členu Ustave, posamezne določbe Ustave pa konkretizirajo posamezne vidike omenjene pravice. Ta pravica obsega poleg pravice širiti tudi pravico sprejemati mnenja in informacije. Omenjeni člen izrecno določa, da ima vsakdo pravico dobiti informacijo javnega značaja, za katero ima v zakonu utemeljen pravni interes, razen v primerih, ki jih določa zakon.

10. V primeru neomejene veljavnosti okoljevarstvenih dovoljenj je po mnenju Državnega sveta zakonodajalec posegel v pravico javnosti do sprejemanja informacij javnega značaja, t. j. informacij glede izpolnjevanja okoljevarstvenih zahtev naprav, ki lahko povzročijo onesnaževanje večjega obsega. Državni svet trdi, da se s spremembo 69., 82. in 86. člena ZVO-1, ki uvajajo časovno neomejeno trajanje okoljevarstvenega dovoljenja v nasprotju s trditvijo predlagatelja, »da se zaradi predlagane spremembe v ničemer ne spreminja vloga javnosti oz. zainteresirane javnosti v postopkih odločanja o izdaji dovoljenja«, pomembno spreminja vloga javnosti v postopku izdaje okoljevarstvenih dovoljenj, pri čemer predstavlja omenjena sprememba poseg v pravico do svobode izražanja iz 39. člena Ustave. Pred spremembo 69., 82. in 86. člena je bil nadzor javnosti nad izdajo okoljevarstvenih dovoljenj ciklični, saj je bila veljavnost okoljevarstvenih dovoljenj časovno omejena. Ravno ta mehanizem pa je pomenil pomembno varovalko pred povečanjem ali ponavljanjem onesnaževanja okolja. Z novelo zakona je bilo uvedeno »preverjanje okoljevarstvenega dovoljenja po uradni dolžnosti« v obdobju 10-ih let, če okoljevarstveno dovoljenje v tem času že ni bilo preverjeno ali spremenjeno zaradi drugih razlogov. Da takšna zakonska rešitev kot okoljevarstvena varovalka ni enakovredna prejšnji in da slovenska javnost ne more avtomatično zaupati nadzoru ministrstva oz. pristojne agencije po uradni dolžnosti, dokazuje cela vrsta primerov onesnaževanja okolja s tragičnimi posledicami in z nepovratno obremenjenostjo tal, pri čemer navajamo samo mežiško kotlino, celjsko kotlino, Zasavje, idrijsko kotlino in soško dolino. Raziskava Inštituta za varovanje zdravja³ kaže na ponavljajoče se zastrupljanje tal v celjski kotlini, kar se odraža v tem, da prehrana z vrtninami, pridelanimi na onesnaženih vrtovih, lahko predstavlja dodaten dejavnik tveganja za zdravje ljudi.⁴ Eden izmed odmevnih primerov je bila tudi uporaba azbesta, ki

² Uradni list RS, št. 33/91, 42/97, 66/00, 24/03, 69/04, 68/06, 47/13 in 47/13

³ Inštitut za varovanje zdravja, 1. julij 2013, Onesnaženost vzorcev solate in rdeče pese – celjska kotlina

⁴ Prav tam, str. 18;

povzroča azbestozo in posledično smrtno nevarnega raka pljučne mreže (v ladjedelnici v italijanskem Tržiču so prepovedali njegovo uporabo že leta 1975, v Sloveniji pa šele dvajset let kasneje).

11. Glede na pomembno vlogo, ki jo sodelovanju javnosti podeljujejo tako Aarhuška konvencija kot evropske direktive in uredbe ter slovenska zakonodaja, je jasno, da omenjena ureditev nedvomno neposredno, če ne vsaj posredno, vpliva na pravico javnosti do sodelovanja v omenjenih postopkih, ko okoljevarstvenim dovoljenjem podeljuje neomejeno časovno veljavnost. Obenem omenjena zakonska dikcija zmanjšuje transparentnost celotnega postopka in onemogoča izvajanje pravice do vključevanja in soodločanja javnosti, ki sta eni izmed temeljnih načel okoljske zakonodaje. Postopek izdaje in podaljševanja okoljevarstvenih dovoljenj sta bila namreč do zdaj ena redkih možnosti lokalnega prebivalstva in zainteresirane javnosti, da se lahko aktivno vključi v odločanje o obratovanju ali umeščanju okolju škodljivih dejavnosti v posamezno lokalno okolje. Državni svet opozarja, da bo zaradi časovno neomejenega trajanja okoljevarstvenih dovoljenj javnosti onemogočen vpogled v javno naznanilo, ki vsebuje navedbo območja iz elaborata, na katerem je mogoče pričakovati vpliv naprave na zdravje ljudi in njihovo premoženje. Omenjena vplivna območja bodo lahko zaradi manjših sprememb na napravah in obratih bistveno razširjena, pri čemer bo posameznikom, ki na tem območju stalno prebivajo, so lastniki ali posestniki nepremičnine in menijo, da se obratovanje naprave tiče njihovega pravnega interesa, dejansko onemogočeno izražanje oziroma zavarovanje tega interesa, saj ne bodo mogli redno sodelovati v postopkih podeljevanja okoljevarstvenih dovoljenj kot stranski udeleženci.

12. Evropska konvencija o človekovih pravicah in temeljnih svoboščinah (v nadaljevanju: EKČP) v 10. členu ureja svobodo govora, na podlagi katere vsakomur zagotavlja tudi pravico do prejemanja in podajanja informacij glede okoljskih zadev. Evropsko sodišče za človekove pravice (v nadaljevanju: ESČP) je ugotovilo, da obstaja močan javni interes pri omogočanju sodelovanja posameznikov in skupin v debatah glede zadev, ki so v splošnem javnem interesu.⁵ V zadevi *The Observer in Guardian* proti Združenemu kraljestvu je ESČP poudarilo, da omenjena pravica ni absolutna, vendar je v primeru posega vanjo treba ugotoviti, ali za omenjeni poseg v pravico obstaja pravna podlaga v nacionalni zakonodaji, omenjen ukrep mora zasledovati enega izmed ciljev, vsebovanih v drugem odstavku 10. člena EKČP, nenazadnje pa mora biti ukrep nujen v demokratični družbi.⁶ ESČP je v omenjenem primeru torej uvedlo strog test sorazmernosti kot podlago za presojo posegov v pravico do svobode govora. Nadalje je v zadevi *Oneryildiz* proti Turčiji pojasnilo, da lahko 2. člen (pravica do življenja) in 8. člen (pravica do spoštovanja zasebnega in družinskega življenja) EKČP v posebnih okoliščinah določata pozitivno obveznost države glede zagotavljanja dostopa do informacij o okoljevarstvenih zadevah.⁷ V zadevi *Tatar* proti Romuniji je ESČP poudarilo, da tudi Aarhuška konvencija zagotavlja posamezniku pravico do dostopa do informacij, sodelovanje javnosti v zakonodajnih postopkih in dostop do pravnega varstva v okoljevarstvenih zahtevah.⁸ Nadalje je pojasnilo, da v primeru, ko država sodeluje v nevarnih aktivnostih, ki lahko ogrožajo zdravje ljudi, mora ta posameznikom zagotoviti učinkovite in dostopne

⁵ Sodba ESČP, *Steel and Morris v. the United Kingdom*, odst. 89;

⁶ Sodba ESČP, *The Observer and Guardian v. The United Kingdom*, odst. 40;

⁷ Sodba ESČP, *Oneryildiz v. Turkey*, odst. 90;

⁸ Sodba ESČP, *Tatar v. Romania*, odst. 116-118;

postopke, prek katerih bodo lahko prišli do relevantnih in primernih informacij.⁹ V primeru, ko so izdelane ocene o okoljskih in zdravstvenih vplivih, pa mora imeti javnost dostop do omenjenih gradiv.¹⁰

ii. Varstvo zemljišč (71. člen)

13. Ustava v 71. členu zagotavlja smotrno izkoriščanje vseh zemljišč: kmetijskih, stavbnih, vodnih in drugih. Smotrnost izkoriščanja pomeni predvsem zagotovitev rabe zemljišč, pri kateri bodo optimalno in usklajeno prišle do izraza njihova gospodarska, socialna in ekološka funkcija.¹¹ Posebno varstvo Ustava namenja kmetijskim zemljiščem, obenem pa skrbi za gospodarski, kulturni in socialni napredek prebivalstva na gorskih in hribovitih območjih.

14. Z uvedbo trajnega okoljevarstvenega dovoljenja v 69., 82. in 86. členu ZVO-1 ta slabi nadzor zainteresirane javnosti nad dogajanjem v napravah in obratih, ki so lahko potencialno večji onesnaževalci okolja. To je zlasti pomembno, ker ima Slovenija zelo neugoden relief s slabo prevetrenimi dolinami in kotlinami. Glede na to, da so take naprave in obrati pogosto v bližini naseljenega hribovitega območja, ki je lahko tudi demografsko ogroženo ali že predhodno okoljsko degradirano, Državni svet trdi, da so 69., 82. in 86. člen ZVO-1 v nasprotju z 71. členom Ustave. Smotrno izkoriščanje zemljišč, predvsem v luči zagotavljanja svoje ekološke funkcije, je lahko resno ogroženo zaradi vplivov onesnaževanja na okolje, pri čemer velja poudariti, da so lahko vplivi prekomernega onesnaževanja na okolje vidni oziroma zaznani tudi vrsto let po povečanem obsegu onesnaževanja. Kasneje v zadevi P 483/1995 je sodišče pojasnilo, da lahko onesnaževanje vpliva na okolje in prispeva k trajni obremenitvi tega, pri čemer je lahko posledica omenjenih dejavnikov manjši pridelek, zmanjšana kakovost zemljišč in nevarnost uživanja hrane, pridelane na teh zemljiščih.¹² Ravno slabša kakovost zemljišč – kot rezultat prekomernega izpusta emisij v okolje – močno posega v varstvo kmetijskih zemljišč (71. člen Ustave) in ustvarja degradirana območja.

15. Z uvedbo izjeme v 77. členu ZVO-1, ki določa, da lahko ministrstvo izjemoma določi manj stroge mejne vrednosti emisij, kot jih določajo zaključki o BAT, je prav tako ogroženo smotrno izkoriščanje zemljišč, saj ravno nejasno določeni pogoji, ob katerih je omenjeno izjemo moč uporabiti, lahko omogočijo izredno široko uporabo izjeme, posebej v primerih, ko bodo onesnaževalci izkazali, da jim doseganje emisij, kot so določene v zaključkih o BAT, povzroča nesorazmerno visoke stroške. Dodatno težavo predstavljajo tudi nadaljnje izvedbene aktivnosti Vlade Republike Slovenije (v nadaljevanju: Vlada), saj ta s predlogom Uredbe o stanju tal (v nadaljevanju: predlog uredbe), ki naj bi nadomestila Uredbo o mejnih, opozorilnih in kritičnih imisijskih vrednostih nevarnih snovi v tleh,¹³ na več mestih niža okoljske standarde oziroma povišuje mejne vrednosti emisij v tleh. Omenjen predlog uredbe odpravlja stopnjevitost posameznih okolij ali območij na podlagi meril občutljivosti, ranljivosti ali obremenjenosti okolja in uvaja standarde kakovosti tal, čigar določene vrednosti se razlikujejo glede na namensko rabo zemljišč. Pri tem so standardi kakovosti tal za

⁹ Sodba ESČP, McGinley and Egan v. the United Kingdom, odst. 97–101;

¹⁰ Sodba ESČP, Brunduse v. Romania, odst. 63;

¹¹ Komentar Ustave Republike Slovenije, 2010, str. 694;

¹² Sodba Okrožnega sodišča v Ljubljani P 483/1995, odst. 32–33;

¹³ Uradni list RS, št. 68/96 in 41/04 – ZVO-1;

posamezna območja v predlogu uredbe določeni nižje, saj so na primer vrednosti kadmija (Cd), svineca (Pb) in živega srebra (Hg) višje od mejnih vrednosti in dosegajo opozorilne in tudi kritične vrednosti, ki jih določa Uredba o mejnih, opozorilnih in kritičnih imisijskih vrednosti nevarnih snovi v tleh.¹⁴ Pri tem je treba opozoriti, da opozorilna emisijska vrednost pomeni pri določenih vrstah rabe tal verjetnost škodljivih učinkov ali vplivov na zdravje človeka ali okolje. Kritična emisijska vrednost pa predstavlja gostoto posamezne nevarne snovi v tleh, pri kateri zaradi škodljivih učinkov ali vplivov na človeka in okolje onesnažena tla niso primerna za pridelavo rastlin, namenjenih prehrani ljudi ali živali, ter za zadrževanje ali filtriranje vode. Podoben vzorec opazimo pri drugih snoveh. Skoraj povsod se toleranca povečuje, najmanj pri kategoriji »otroških igrišč«, najbolj pa pri »industrijskih območjih«. Za svinec zdaj veljajo 85 mg/kg suhih tal (mejna vrednost), 100 mg/kg (opozorilna vrednost) in 530 mg/kg (kritična vrednost). Predlog uredbe sicer za otroška igrišča ohranja nižjo vrednost (150 mg/kg), ki pa je še vedno višja od stare opozorilne, za industrijska območja pa kot kriterij dobrega stanja tal dopušča kar 2000 mg/kg, torej štirikrat več od stare kritične vrednosti. Državni svet opozarja, da so aktivnosti Vlade na področju varovanja okolja usmerjene k zniževanju okoljskih standardov in nimajo zadostne strokovne podlage, kar nedvomno odraža tudi predlog uredbe, ki je oblikovan po sprejemu ZVO-11 in posega v ekološko rabo kmetijskih zemljišč.

iii. Zdravo življenjsko okolje (72. člen)

16. Ustava v 72. členu določa, da ima vsakdo v skladu z zakonom pravico do zdravega življenjskega okolja. Omenjena določba nalaga zakonodajalcu, da uredi način pridobivanja in uživanja lastnine tako, da je poleg gospodarske in socialne funkcije zagotovljena njena ekološka funkcija. V slovenski ureditvi zdravo življenjsko okolje v zakonodajnem smislu ureja predvsem ZVO-1, pri čemer naj bi ravno določanje mejnih vrednosti emisij v okolje in vodenje postopkov za pridobivanje okoljevarstvenih dovoljenj omogočalo neposredno izvrševanje omenjene pravice.

17. Bistvo zahteve po okolje ohranjajočem razvoju je v vzpostavitvi enakopravnega razmerja med razvojnimi potrebami posameznika in družbe kot celote ter potrebo po ohranitvi okolja. Ravno kolizija omenjenih pravic in interesov kapitala oziroma upravljavcev naprav in obratov, ki povzročajo onesnaževanje ter interesov posameznikov na drugi strani pomeni, da je treba pretehtati posege v omenjene pravice na podlagi 15. člena Ustave. Pravica do zdravega življenjskega okolja pripada vsakomur, pri čemer je dolžnost zakonodajalca predvsem v določanju mej dopustnih posegov v okolje. Poseg v okolje je vsako trajno ali začasno človekovo dejanje ali opustitev ravnanja, ki s svojim vplivom lahko ogrozi ali ogroža zdravje ali okolje in ima za posledico njegovo umetno spremembo, obremenitev ali zaviranje njegovih naravnih sprememb.¹⁵ S spremembo 77. člena ZVO-1, ki je kot kriterij za določanje manj strogih mejnih emisij uvedel oceno upravljavca, da bi doseganje določenih ravni emisij bilo povezano z nesorazmerno višjimi stroški, je zakonodajalec kršil 72. člen Ustave, saj je z izredno široko dikcijo omogočil preširoko uporabo

¹⁴ Mejna vrednost kadmija (Cd) na podlagi Uredbe o mejnih, opozorilnih in kritičnih imisijskih vrednosti nevarnih snovi v tleh je določena na 1 mg/kg s.s., medtem ko je po predlogu uredbe vrednost kadmija določena na 2 mg/kg s.s. na otroških igriščih, kmetijskih zemljiščih, stanovanjskih in drugih območjih ter 60 mg/kg s.s. na industrijskih območjih;

¹⁵ Komentar Ustave Republike Slovenije, 2010, str. 704;

izjeme od določenih vrednosti emisij, ki so bile ključne za zagotavljanje spoštovanja pravice do zdravega življenjskega okolja posameznikov. Državni svet meni, da je dikcija omenjenega člena preohlapna in ne zagotavlja zadostnega varstva posameznikovi pravici do zdravega življenjskega okolja, temveč zasleduje predvsem interese kapitala t. j. upravljavcev naprav, ki povzročajo onesnaževanje. Obenem Državni svet opozarja, da je že Okrožno sodišče v Ljubljani v zadevi P 483/1995 ugotovilo, da je v primeru škode, ki nastane pri opravljanju splošno koristne dejavnosti (industrijski obrati), za katero podeli dovoljenje pristojen organ, mogoče zahtevati povrnitev le tiste škode, ki presega normalne meje. V primeru čezmernih posegov v okolje so že ti posegi protipravni in ne le škoda, ki nastane na njihovi podlagi.¹⁶ Pri tem velja še opozoriti, da je dokazovanje prekomernih posegov v okolje težek in dolgotrajen proces, zaradi česar se omenjeni negativni učinki na okolje hitro povečujejo.

18. Ustavno sodišče je v zadevi U-I-263/95 presojalo pravico stanovalcev do zdravega življenjskega okolja pri razlikovanju glede določanja obratovalnega časa gostinskih obratov. Pri tem je pojasnilo, da je država dolžna vsakomur zagotoviti pravico do zdravega življenjskega okolja, pri čemer lahko ta z namenom zagotavljanja omenjene pravice določa pogoje in način opravljanja gospodarskih in drugih dejavnosti. Posebej je poudarilo, da bi lahko bila opustitev normativnega urejanja s tega vidika celo neustavna.¹⁷ V konkretnem primeru država s spremembami ZVO-1, predvsem odpravo časovne omejenosti okoljevarstvenega dovoljenja, posameznikom ne zagotavlja pravice do zdravega življenjskega okolja. Preverjanje izpolnjevanja pogojev za pridobitev okoljevarstvenega dovoljenja v rednih časovnih presledkih je vsaj do določene mere omogočalo nadzor javnosti nad podelitvijo omenjenih dovoljenj, predvsem v postopkih njihove izdaje. Državni svet opozarja, da spremenjena ureditev predstavlja težavo predvsem pri večjih onesnaževalcih, ki so že imetniki okoljevarstvenega dovoljenja, saj bo tem pod pretvezo večjega števila manjših sprememb omogočeno povečano onesnaževanje brez preverjanja okoljevarstvenih zahtev za omenjene dejavnosti ali obrate. Državni svet opozarja, da v pozitivni zakonodaji niso vzpostavljeni ustrezni mehanizmi preprečevanja zlorab ob spremembah dovoljenj, zaradi česar bodo lahko upravljavci naprave prišli do velike spremembe po manjših korakih, pri čemer pristojno ministrstvo nikoli ne bi pregledalo celotne spremembe v nekem časovnem okvirju in je ne vrednotilo glede na stanje okolja v danem času. V takem primeru pa tudi javnost in nevladne organizacije s statusom ne bodo imele več možnosti pripomb in pravnih sredstev pri zdajšnjih imetnikih okoljevarstvenih dovoljenj, kar predstavlja neposredno kršitev Aarhuške konvencije.

19. EKČP ne vsebuje posebne pravice do zdravega življenjskega okolja, temveč to pravico zagotavlja prek določb 8. člena EKČP, ki posamezniku zagotavljajo pravico do spoštovanja zasebnega in družinskega življenja ter doma. ESČP ugotavlja, da ne glede na to, da je omenjena pravica predvsem pravica negativnega statusa, lahko v določenih primerih terja pozitivno obveznost držav glede sprejemanja ukrepov, ki zagotavljajo varstvo omenjene pravice.¹⁸ Ta dolžnost države ni podana zgolj v primerih, ko je okoljevarstvena škoda povzročena neposredno s strani države, temveč tudi v primerih, ko je okoljevarstvena škoda rezultat aktivnosti zasebnega

¹⁶ Sodba Okrožnega sodišča v Ljubljani P 483/2013, odst. 20;

¹⁷ Odločba Ustavnega sodišča RS, U-I-263/95, odst. 12;

¹⁸ Sodba ESČP, Guerra and others v. Italy, odst. 58;

sektorja.¹⁹ V primeru, ko odločitev državnih organov predstavlja tak poseg v okolje, ki povzroči poseg v pravico do zasebnega in družinskega življenja, je treba izvesti test sorazmernosti omenjenega posega, pri čemer velja, da imajo države široko polje presoje pri tehtanju omenjenega ukrepa.²⁰

iv. Varovanje naravne in kulturne dediščine (73. člen)

20. Določbe 73. člena Ustave so namenjene varstvu naravne in kulturne dediščine. Varstvo naravne dediščine vključuje tudi okoljevarstvene okoliščine, predvsem v smislu prispevanja k ohranjanju narave, katere del je okolje, medtem ko je pri kulturni dediščini bolj poudarjen socialni vidik oziroma njena kulturna funkcija. Omenjeni člen zavezuje vse posameznike k varovanju naravne in kulturne dediščine, državi in lokalnim skupnostim pa nalaga dodatno obveznost, da skrbijo za ohranjanje naravne in kulturne dediščine. Namen sistema varstva naravnih vrednot je zagotavljanje pogojev za ohranitev lastnosti naravnih vrednot oziroma naravnih procesov, ki te lastnosti vzpostavljajo oziroma ohranjajo.²¹

21. Ustavno sodišče je v zadevi U-I-81/93 pojasnilo, da je zmanjšanje zagotovljenega pravnega varstva naravni znamenitosti lahko ustavnopravno sprejemljivo, če bi tehtanje ustavnopravnih interesov pokazalo, da dotedanja stopnja in obseg varstva morda v preveliki meri posegata v neke druge ustavno varovane interese, ki bi jih bilo možno v večji meri upoštevati, ne da bi s tem bistveno oziroma nesorazmerno posegli v varstvo naravne dediščine.²² V konkretnem primeru z uzakonitvijo časovno neomejene veljavnosti okoljevarstvenega dovoljenja se po mnenju Državnega sveta prekomerno zmanjšuje nivo zagotovljenega varstva naravnim znamenitostim, saj se s tem posredno nesorazmerno posega tudi v varstvo naravne dediščine. Vplive onesnaževanja, tako globalnega kot tudi lokalnega, je moč že danes zaznati pri številnih naravnih znamenitostih, pri čemer se bo delež teh vplivov brez rednega cikličnega nadzora nad izpolnjevanjem okoljevarstvenih zahtev lokalnih onesnaževalcev bistveno povečal. Država in lokalne skupnosti imajo na podlagi 73. člena Ustave dolžnost ne samo varovati, temveč tudi ohranjati naravno in kulturno dediščino, pri čemer je ravno mehanizem rednega nadzora nad izpolnjevanjem okoljevarstvenih zahtev zagotavljal izpolnitev te pozitivne dolžnosti države in lokalnih skupnosti. Obenem je s spremembo 77. člena ZVO-1 in uvedbo izjeme, ko je moč posameznim upravljavcem naprav določiti manj stroge mejne vrednosti emisij, kot so določene v zaključkih o BAT, ogroženost naravne in kulturne dediščine višja, saj bodo upravljavci omenjenih naprav prispevali večji delež k onesnaženosti okolja, kar bo nedvomno vplivalo tudi na ohranjanje naravne in kulturne dediščine.

v. Podjetništvo (74. člen)

22. Ustava v 74. členu zagotavlja svobodno gospodarsko pobudo, pri čemer velja, da se gospodarska dejavnost ne sme izvajati v nasprotju z javno koristjo. Čeprav omenjeni člen predstavlja predvsem temeljno ustavno opredelitev gospodarskega sistema v državi, je omenjena določba tudi omejevalne narave, saj štejem, da je v nasprotju z Ustavo vsaka dejavnost, ki je v nasprotju z načeli ustavne ureditve.

¹⁹ Sodba ESČP, *Hatton and Others v. the United Kingdom*, odst. 98;

²⁰ Sodba ESČP, *Hatton and others v. United Kingdom*, odst. 97–100;

²¹ Komentar Ustave Republike Slovenije, 2010, str. 707;

²² Odločba Ustavnega sodišča, RS U-I-81/93;

Državni svet trdi, da je prva poved enajstega odstavka 74. člena ZVO-1 v neposrednem nasprotju s 74. členom Ustave, ki določa, da »se gospodarska dejavnost ne sme izvajati v nasprotju z javno koristjo«. Javna korist je nedvomno čisto in zdravo življenjsko okolje, interes lastnika kapitala, ki opravlja gospodarsko dejavnost, pa je doseganje čim nižjih stroškov in čim višjega dobička. Gre za kolizijo med javno koristjo in koristjo potencialnega onesnaževalca okolja, pri čemer »nesorazmerno visoki stroški v primerjavi s koristmi za okolje« niso natančno opredeljeni oz. so prepuščeni pristranski oceni upravljavca naprave. Na podlagi navedenega Državni svet upravičeno trdi, da so v novem enajstem odstavku 74. člena ZVO-1 interesi lastnika kapitala postavljeni nad interese državljanov Republike Slovenije oz. celo zoper njih, kar posledično pomeni, da sta 74. člen ZVO-1 in posledično tudi 77. člen ZVO-1 v nasprotju z 72. členom Ustave. Državni svet trdi, da je možna določitev manj strogih mejnih vrednosti emisij, kot se določijo na podlagi ravni emisij iz zaključkov o BAT (obvezna uporaba najboljših razpoložljivih tehnik), kljub navedenim okoljskim varovalkam na podlagi 17. člena (emisije), 23. člena (standardi kakovosti okolja) in 24. člena (degradirano okolje) v nasprotju z 71. členom Ustave, ki zagotavlja, da država skrbi za gospodarski, kulturni in socialni napredek prebivalstva na gorskih in hribovitih območjih, z 72. členom Ustave, ki določa, da ima vsakdo v skladu z zakonom pravico do zdravega življenjskega okolja in da država skrbi za zdravo življenjsko okolje, ter s 73. členom Ustave, ki navaja, da država in lokalne skupnosti skrbijo za ohranjanje naravne in kulturne dediščine. Manj stroge mejne vrednosti emisij so lahko, kot je bilo že prej navedeno, samo v interesu lastnikov kapitala, nikakor pa ne v interesu državljanov Slovenije, ki jim ustava zagotavlja skrb za čisto in zdravo življenjsko okolje. Pri tem je treba ponovno opozoriti na slabo prevetrenost številnih zaprtih dolin in kotlin, med katerimi so bile že v preteklosti močno in marsikje tudi nepovratno okoljsko obremenjene mežiška in celjska kotlina, Zasavje, idrijska kotlina in soška dolina. Državni svet trdi, da je vsako dodatno onesnaževanje zraka, vode in tal izrazito škodljivo za prebivalce takih območij, kar se praviloma odraža v povečanju dihalnih in rakavih bolezni, posledično pa tudi v izseljevanju ljudi, predvsem mladine, katere delež je med leti 2010 in 2015 upadel kar za 18,40 %.²³ Temu pritrjujejo tudi podatki o povprečnem odstotku umrlih pod 65. letom starosti, ki kažejo da je delež teh v občini Kanal med letom 2005 in 2014 dosegel vrednost 22,54 %²⁴, kar je moč pripisati tudi vplivom na zdravje, ki jih povzročajo onesnaževalci okolja, kot je npr. Salonit Anhovo. Pri določitvi mejnih vrednosti škodljivih emisij je treba opozoriti predvsem na problem so-sežigalnic, ki imajo v nasprotju s pravimi sežigalnicami odpadkov štirikrat večje dopustne vrednosti škodljivih emisij, pri čemer se je treba zavedati, da so-sežigalnice predvsem kot poceni energent uporabljajo okolju škodljive in tudi nevarne snovi (gume, kostno moko, odpadna olja, mulje iz čistilnih naprav, plastiko, barve, lake ipd.), v zrak in posledično tudi v vodo in tla pa se sproščajo plini, ki vsebujejo nekatere težke kovine, škodljive zdravju ljudi. Pri omenjeni možnosti preprečevanja nadaljnega onesnaževanja na degradiranih območjih pa je treba opozoriti, da je v Republiki Sloveniji zaenkrat kot degradirano območje uradno opredeljena samo mežiška kotlina.

23. Ustavno sodišče je v zadevi U-I-66/08 pojasnilo, da zakonodajalec lahko na podlagi drugega stavka drugega odstavka 74. člena Ustave pravico do svobodne gospodarske pobude omeji, če to zahteva javna korist. Iz dosedanje ustavnosodne

²³ Statistični urad RS, podatki za občino Kanal ob Soči;

²⁴ Statistični urad RS;

presoje je razvidno, da zakonodajalčeva svoboda pri omejevanju te pravice ni absolutna in neomejena. Tudi v tem primeru veže zakonodajalca splošno načelo sorazmernosti, ki mu dovoljuje, da ustavno pravico omeji le toliko, kolikor je zaradi varovanja javne koristi, zaradi katere je ustavno dopustno poseči v pravico, treba vanjo poseči. Zato mora zakonodajalec pri uzakonitvi omejitve izbrati tak ukrep, ki bo zagotovil učinkovito varstvo javne koristi in hkrati kar najmanj posegel v ustavno pravico. Vendar pa gre pri določanju pogojev za opravljanje gospodarske dejavnosti za določanje načina izvrševanja pravice lahko le tedaj, ko ima pogoj oziroma ukrep realno vsebinsko zvezo s konkretno regulirano gospodarsko dejavnostjo. To je zlasti v primerih, ko zakonodajalec odvrta nevarnosti ali blaži tveganja, ki izhajajo iz opravljanja neke konkretne dejavnosti (npr. na področju varstva pri delu, varstva zdravega življenjskega okolja ipd.).²⁵ S spremembami ZVO-1, s katerimi je bila odpravljena časovna omejitev veljavnosti okoljevarstvenega dovoljenja in z uvedbo preširoke izjeme za določanje manj strogih mejnih emisij, je zakonodajalec dejansko onemogočil zagotavljanje javne koristi kot omejitve svobodni gospodarski pobudi, saj omenjena ukrepa ne zagotavljata učinkovitega varstva javne koristi. temveč skoraj popolnoma odpravljata kakršnekoli posege v ustavno pravico do svobodne gospodarske pobude.

II. KONČNO IN ZAHTEVA

Glede na navedeno je vlagatelj predloga mnenja, da je nujno treba preveriti skladnost določb 69., 74., 77., 82., 86. člena ZVO-1, kot je bila spremenjena z novelo ZVO-1I z 39., 71., 72., 73., in 74. členom Ustave.

VI. PREDLOG ZA ZAČASNO ZADRŽANJE IZVRŠEVANJA

Vlagatelj zahteve predlaga, da Ustavno sodišče na podlagi 39. člena Zakona o ustavnem sodišču zadrži izvajanje 69., 74., 77., 82., 86. člena ZVO-1, saj bi v nasprotnem primeru lahko nastale nepopravljive škodljive posledice vsem prebivalcem Republike Slovenije. Pri tem pa vlagatelj opozarja, da bi ob morebitnem zadržanju izvrševanja akta lahko preprečili nastanek omenjenih škodljivih posledic.

VII. PREDLOG ZA PREDNOSTNO OBRAVNAVO

Vlagatelj zahteve predlaga še, da Ustavno sodišče predmetno zadevo obravnava prednostno na podlagi možnosti, ki jo dajeta 2. in 3. alineja 3. odstavka 46. člena Poslovnika Ustavnega sodišča.²⁶ V zadevi gre za pomembno pravno vprašanje, saj bo odgovor dal rešitev na vprašanje, kakšni bodo novi okoljski standardi.

* * *

Državni svet je za svojega predstavnika v postopku pred Ustavnim sodiščem določil državnega svetnika dr. Zorana Božiča.

Mitja Bervar
Predsednik

²⁵ Odločba Ustavnega sodišča, U-I- 66/08, odst. 82–83;

²⁶ Uradni list RS, št. 86/07, 54/10 in 56/11.